

relor, poate fi recunoscută întrucît ea nu se șterge, ci se barează la noua numerotare.

Intr-un singur caz opinăm pentru renunțarea la selecționare în interiorul dosarelor și anume în cel al dosarelor de judecată în care părțile sînt personalități marcante care au avut un rol deosebit în viața politică, socială, economică, științifică, culturală sau artistică a țării.

Se poate pune întrebarea dacă selecționarea în interiorul dosarelor de judecată este recomandabilă în toate situațiile. Un răspuns decis în această privință nu credem că este posibil, cel puțin deocamdată. Oportunitatea trecerii la această operațiune rămîne să fie apreciată de șefii de unități în funcție de obiectivele și urgențele unităților respective. Momentul cel mai potrivit pentru aceasta credem că îl constituie pregătirea pentru microfilmare a fondurilor judecătorești, cînd se impune numerotarea fișelor, completarea și îmbunătățirea inventarelor.

R E S U M E

Le tri pratiqué à l'intérieur des dossiers s'imposait comme une nécessité tant à cause des quantités croissantes d'archives, que par la piètre valeur de beaucoup de documents conservés dans ces dossiers.

Supposant comme connus et acceptés les critères selon lesquels on évalue les documents en général, l'auteur de l'article expose les conclusions suggérées par le tri pratiqué à l'intérieur des fonds judiciaires gardés à la F.A.E. d'Arad.

P R E C I S

Selectioning inside files became necessary both for the particularly great quantity of archives and for the lack of value of many records included in the respective files.

Taking into account the wellknown and accepted principles and criteria for generally evaluating the records, the author presents some conclusions from the selection practice done upon the judge's fonds that are kept in the State Archives of Arad.

Considerații privind selecționarea interioară a unităților arhivistice

TIBERIU MOTȚ

Problema selecționării documentelor pare, la prima vedere, întru totul rezolvată în „Normele tehnice privind desfășurarea activității în Arhivele Statului” art. 45—54.

Conform sus-numitelor norme, se disting două variante esențiale privind efectuarea selecționării: selecționarea fondurilor inventariate și selecționarea fondurilor neordonate, selecționarea interioară a unităților arhivistice fiind precizată numai în prima variantă.

Practica activității ne demonstrează însă că sînt destule cazuri ale unor fonduri inventariate la care selecționarea numai a unităților arhivistice nu rezolvă decît parțial identificarea exactă a documentelor cu valoare istorică, respectiv eliminarea actelor lipsite de valoare.

Este cazul multor fonduri preluate în stare inventariată de la instituții și întreprinderi, uneori chiar și a unor fonduri ordonate și inventariate cu mulți ani în urmă — de regulă cu personal temporar — în unitățile Arhivelor Statului. Unitățile arhivistice (dosarele) unor asemenea fonduri au un conținut destul de eterogen, atât în ce privește problematica documentelor, cât și termenul de păstrare, cea mai mare parte a actelor fiind de regulă fără valoare documentară. De obicei, în asemenea situație se găsesc fondurile unor instituții desființate, preluate de noi de la instituții sau organisme care fie au preluat atribuțiile celor desființate, fie doar imobilul fost sediu al celor desființate.

Seleționarea necorespunzătoare, respectiv gruparea fără discernămint a actelor în dosare se sesizează ori cu prilejul cercetării tematică ori al pregătirii fondului pentru asigurare. Dacă în primul caz situația semnalată duce doar la un mare consum de timp pentru cercetarea tematică, fără eficiență corespunzătoare reflectată în numărul de fișe tematică întocmite, în cel de al doilea caz lucrurile se complică, întrucât microfilmarea fondului în situația existentă înseamnă microfilmarea a sute și chiar mii de file având un conținut fără valoare, ceea ce implică cheltuieli materiale și de muncă nejustificate.

Astfel stînd lucrurile noi am considerat că nu putem da spre microfilmare fondurile în cauză, decît după o atentă seleționare interioară a unităților inventariate, deși o asemenea operațiune nu este prevăzută în normele tehnice menționate la început, nici în „Norme tehnice privind constituirea Fondului de Asigurare”.

Evident, la luarea hotărîrii de a se trece la seleționarea interioară un factor de prim rang este proporția actelor fără valoare documentară, respectînd în acest sens prevederile art. 14 din „Normele tehnice privind constituirea Fondului de asigurare”, procedînd la efectuarea operațiunilor numai în cazul în care cantitatea de acte ce urmează a fi eliminată justifică volumul de muncă necesar operațiunii.

În continuare vom prezenta modul efectuării seleționării interioare a unităților arhivistice inventariate provenind de la un singur tip de instituție, și anume de la organe ale jandarmeriei, în speță Inspectoratul de jandarmi Timișoara și Legiunea de jandarmi Timiș-Torontal.

Ambele fonduri au fost preluate de la organele locale M.I., inventariate, majoritatea dosarelor fiind constituite și cusute încă de creatori (inventarele fiind întocmite de M.I.). Cu prilejul studiului prealabil întocmirii planului metodic de microfilmare, am constatat, în primul rînd, că fondarea este greșită, fiecare fond cuprinzînd documente ce aparțineau celuiilalt fond și, în plus, dosare și documente aparținînd Chesturii de poliție a municipiului Timișoara. Totodată a rezultat că o mare parte, peste 50% a actelor din dosare, nu prezintă valoare istorică.

Ca atare, în planul metodic de microfilmare am prevăzut, ca primă operație, separarea pe fonduri și seleționarea interioară a dosarelor, efectuate concomitent.

În vederea seleționării am întocmit o listă cu categoriile de acte lipsite de valoare documentară, care urmau să fie eliminate. Lista a fost completată pe parcurs, ajungînd în final să cuprindă 30 genuri de acte. Efectuarea acestor operații a avut drept rezultat identificarea exactă, ordonarea pe probleme, constituirea în dosare și inventarierea documentelor, separarea pe fonduri și categorii de accesibilitate, pe de o parte, iar pe de altă parte eliminarea actelor lipsite de valoare documentară, astfel că fondul Inspectoratul de jandarmi de la 13,40 m.l. s-a redus la 6,25 m.l., iar Legiunea de jandarmi de la 44,25 m.l. la 9,50 m.l. În felul acesta am realizat și eliberarea a cca 42 m.l. poliță-raft în depozite, eviînd totodată microfilmarea a cca. 300 000 file.

Desigur, operațiunea este anevoioasă, cu un mare consum de timp, fiind necesară citirea și evaluarea conținutului fiecărei pagini scrise; de aceea, credem

că asemenea operație este eficientă numai în cazul în care cel puțin 40% din acte sînt fără valoare documentară.

Pe lângă rezultatul material mai sus-arătat, selecționarea ne-a prilejuit și unele constatări și concluzii de tehnică arhivistică. Astfel, am constatat că în categoria de acte fără valoare documentară intră destul de multe ordine și circulare. Am eliminat numeroase ordine și circulare referitoare la spălarea echipamentului, călătoria pe calea ferată, la ținuta militarilor, la restaurantele ce pot fi frecventate, la întreținerea localurilor jandarmerești (curățenie, spălatul geamurilor etc.) ș.a. În aceeași categorie intră și o serie de rapoarte ca de exemplu cele de confirmare a unor ordine, de înaintare a unor acte (care lipsesc), de plecare și reîntoarcere din concediu ș.a.

De aici concluzia că genul actului nu este neapărat determinant în stabilirea valorii și, ca atare, absolutizarea considerării ca documente permanente a ordinelor și rapoartelor este greșită. Acest lucru se confirmă și în procesul actual de creare a actelor și constituire a dosarelor, fapt constatat în cadrul activității de control și îndrumare la organizațiile socialiste, multe din acestea avînd, conform nomenclatorului-indicator, dosare cu ordine și circulare, cu termen permanent de păstrare. Verificînd la mai multe C.A.P. am constatat că aceste dosare includ numeroase ordine și circulare privind probleme minore, ca de exemplu văruierea gardurilor și pomilor, prezentarea delegaților pentru diferite instructaje, ridicarea de pe rampele stațiilor de cale ferată a unor îngrășăminte, pavoazarea sediului, aprovizionarea cu zarzavaturi a creșelor și grădinițelor ș.a., ajungîndu-se, în unele cazuri, ca un dosar să fie constituit în proporție de 40—50% din asemenea acte fără valoare.

Asemenea situații se pot găsi și în fonduri ale unor organizații economice fie că sînt preluate la filială, fie că se păstrează în respectivele organizații, cu sau fără lăsarea în custodie. În cele mai multe cazuri, în dosare numite „Note contabile” se află atașate toate actele de justificare a plăților respective, inclusiv state de plată, dar experiența fiecăruia dintre noi demonstrează că acest lucru nu se realizează fie datorită opoziției contabililor, fie comodității. Așa se face că au ajuns în depozitele filialei noastre numeroase dosare cuprinzînd state de plată (de la UJCAP, de fapt fosta Uniune regională) care reprezintă cel mult 15—20% din actele dosarului. Evident că asemenea dosare trebuie să fie selecționate în interior.

Considerăm deci că selecționarea interioară a dosarelor trebuie în principiu văzută ca o operațiune arhivistică uzuală, alături de selecționarea pe parcursul ordonării și selecționării unităților arhivistice pe baza inventarului.

Se ridică două probleme, una legată de stabilirea fondurilor pretabile unei asemenea selecționări și a doua legată de operația propriu-zisă de selecționare.

În ce privește prima problemă, se poate pune întrebarea cînd și cum stabilim dacă este necesară selecționarea interioară. În cazul fondurilor ce ne parvin de la organizațiile socialiste, acest lucru se poate realiza cu ocazia controalelor și definitive cu prilejul preluării. Pentru fondurile păstrate în depozitele noastre considerăm că nu are eficiență organizarea unor acțiuni vizînd numai acest fapt cu alte cuvinte o asemenea activitate nu trebuie să constituie un scop în sine. După părerea noastră stabilirea pretabilității la selecționare se poate realiza cu prilejul fie al pregătirii pentru microfilmare, fie al cercetării tematice, împletind cele două operațiuni, adică selecționarea interioară cu pregătirea pentru microfilmare, respectiv selecționarea cu cercetarea tematică, în fiecare caz, selecționarea precedînd cealaltă operație.

În ceea ce privește a doua problemă, considerăm că pentru a face operațiunea de selecționare interioară, trebuie avute în vedere cîteva condiții: — cantitatea de material ce s-ar elimina; în privința procentajului de 40—50%,

trebuie să aducem o precizare și anume, în cazul unor fonduri mari, măsurînd 2—300 m.l., această operațiune ar putea fi eficientă și în cazul în care cel puțin 20% din acte pot fi eliminate, avînd în vedere că la 200 m.l. ar duce la eliberarea a cca. 40 m.l. poliță-raft, fapt de loc neglijabil îndeosebi la filialele care au lipsă de spațiu de depozitare;

— selecționarea interioară să fie asociată cu și finalizată prin pregătirea pentru microfilmare și cercetare tematică.

Avînd în vedere situația existentă la organizațiile socialiste — cunoscută de fiecare dintre noi — apare limpede că pe viitor va trebui să intervenim noi arhiviștii în asigurarea conținutului judicios — ca problemă și ca termen de păstrare — a dosarelor create de organizațiile socialiste. Cum însă această intervenție este mai greu de realizat la fața locului și în procesul constituirii dosarelor, această operațiune va continua să fie lacunară cu toate instructajele și îndrumările noastre, în consecință intervenția noastră va trebui să aibă loc după preluarea documentelor în depozitele filialelor. Iată de ce credem că selecționarea interioară a unităților arhivistice inventariate va constitui și în viitor o activitate uzuală în practica arhivistică și tocmai de aceea dezbaterea problemelor legate de ea răspunde unei necesități reale.

RESUMÉ

Le problème du tri opéré à l'intérieur des dossiers suscite encore une fois l'attention, l'auteur considérant nécessaire à souligner en cette occurrence que l'acte d'identification et d'élimination des documents sans valeur suppose de hautes qualités professionnelles.

L'opération s'impose particulièrement quand il s'agit de la prise des fonds des entreprises et des institutions, mais elle ne doit pas être omise ni quand on prépare les documents pour les microfilmés.

PRECIS

Relating to the selection done inside files, the author outlines that disposal of the worthless documents implies a high degree of professionalism.

The operation is particularly necessary for the fonds taken over from agencies and enterprises and it is also necessary for preparing the records in order to be microfilmed.